

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов
2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФОРТЕШАНО

Для студентів

Напряму підготовки – 6.020204 «Музичне мистецтво»
Професійного спрямування «Сольний спів»
Освітнього рівня – першого (бакалаврського)
Освітньої програми «Музичне мистецтво»

Київ - 2018

Розробник:

Економова Ольга Серафимівна, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка;

Соболь Наталія Віталіївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладачі:

Соболь Н. В., канд. пед.н., наук, ст. викл.; *Беренбейн І. С.*, канд. мист., доц.; *Титович В. І.*, доц.; *Полянський В. А.*, доц.; *Романенко А. Р.*, канд. культ., доц.; *Ляшенко О. Д.*, канд. пед.н., доц.; *Гумінюк С. П.*, викл. кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри інструментально-виконавської майстерності

Протокол від 05.08 2018 року № 10

Завідувач кафедри _____ (Т. Б. Каблова)
(підпис)

6.08.2018 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) _____ (О. М. Олексюк)
(підпис)

на 20__ / __ Робочу програму перевірено

____.____.2018 р.

Заступник директора _____ (А. О. Таранник)
(підпис)

Пролонговано:

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__ / 20__ н.р. _____ (_____), «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Найменування показників	Характеристика дисципліни ха формами навчання		
	денна		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів / годин	8/240		
Курс	4		
Семестр	7	8	
Кількість змістових модулів з розподілом:	2 змістові модулі		
Обсяг кредитів	1	1	
Обсяг годин, у тому числі:			
Аудиторні	16	4	
Модульний контроль	2	2	
Семестровий контроль	-	-	
Самостійна робота	12	4	
Форма семестрового контролю	Залік	залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Навчальна дисципліна «Фортепіано» містить такі розділи:

- теоретичний (реалізується у ході індивідуальних занять із кожним студентом залежно від його здібностей та попередньої музичної підготовки);
- практичний (здійснюється в ході індивідуальних аудиторних занять у процесі вивчення музичних творів та їх художнього виконання);
- самостійна робота студентів (реалізується в конкретних завданнях для самостійного опанування у позааудиторних індивідуальних заняттях).

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фортепіано» є формування *інструментально-виконавської компетентності* майбутніх солістів-вокалістів та керівників вокальних ансамблів у процесі засвоєння фортепіанних творів.

Завдання навчальної дисципліни «Фортепіано»:

- опанування студентом-вокалістом техніки гри на музичному інструменті;
- оволодіння інтерпретаційними уміннями у процесі роботи над фортепіанними творами;
- розвиток музичних здібностей студентів (музичний слух, музична пам'ять, відчуття метроритму тощо);
- засвоєння методів роботи над музичним твором;
- розвиток інтелектуальної, естетичної і духовної сфер студента на високохудожніх зразках вітчизняної і зарубіжної музики.

Вивчення дисципліни «Фортепіано» сприяє формуванню у студентів таких фахових та загальних *компетентностей*:

- **загальні:**

- самоосвітня (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності; прагнення до особистісно-професійного лідерства та успіху).

- **фахові (спеціальні):**

- музично-теоретична (уміння читати нотний текст з аркуша; володіння навичками сольфеджування одноголосного й багатоголосного музичного матеріалу; розвиненість внутрішнього слуху; здатність застосовувати у процесі навчання та фаховій діяльності знання з теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії; сформованість музично-теоретичного тезаурусу);
- інструментально-виконавська (уміння грати на фортепіано вокальні вправи з супроводом модулюючи у всі тональності (вгору і вниз); здатність грати по нотах і підбирати на слух нескладний акомпанемент до вокалізів та вокальних творів).

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ «ФОРТЕПІАНО»

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фортепіано» студенти повинні

- **знати:** творчі риси композиторів різних епох; музикознавчу та мистецтвознавчу термінологією та користуватися нею; специфіку виконання музичних творів різних жанрів та стилів на фортепіано;
- **вміти:** під час гри на фортепіано відображати засоби музичної виразності (інтонувати мелодію, відтворювати динамічні та агогічні вказівки, грати твори у різному темпі тощо); читати ноти з листа та вільно грати двома руками; транспонувати нескладні мелодії та підбирати на слух; грати соло та акомпанувати собі (іншому студенту) на фортепіано під час співу; створювати власну інтерпретаційну модель музичного твору; емоційно-образно та виразно виконувати музичні твори на публіку.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
		Аудиторна					
		Лекції	Семинари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Творче музикування з використанням сформованих навичок при вивченні програмового матеріалу							
Тема 1.1. Ансамблеве музикування як засіб розвитку творчих здібностей музикантів-інструменталістів	14			8			6
Тема 1.2. Підбір по слуху, транспонування та імпровізація	14			8			6
Модульне контрольне прослуховування №1	2						
Разом	30			16			12
Змістовий модуль 2. Формування навичок акомпанування вокальних та інструментальних творів							
Тема 2.1. Робота над ансамблевою фактурою	14			7			7
Тема 2.2. Художньо-звуковий задум композитора та шляхи його реалізації	14			7			7
Модульне контрольне прослуховування №2	2						
Разом	30			14			14
Усього	60			30			26

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Змістовий модуль 1

Творче музикування з використанням сформованих навичок при вивченні основ функціональної гармонії

Тема 1.1. Ансамблеве музикування як засіб розвитку творчих здібностей музикантів-інструменталістів

Музичні задатки, музичні здібності, уява та уявлення. Гра в ансамблі як засіб розвитку творчих здібностей музикантів-інструменталістів. Слухомоторні уявлення та шляхи розвитку технічно-рухової сфери музикантів.

Література основна: 1, 3, 4.

Література додаткова: 2, 5, 7.

Тема 1.2. Підбір по слуху, транспонування та імпровізація

Провідна роль слухової сфери. Методи навчання гри по слуху. Транспонування зі збереженням аплікатури основної тональності. Кадансові обернення в різних мелодійних та ритмічних варіантах. Навички ритмової та мелодійної імпровізації.

Література основна: 2, 4.

Література додаткова: 4, 8, 11.

Змістовий модуль 2

Формування навичок акомпанування вокальних та інструментальних творів

Тема 2.1. Робота над ансамблевою фактурою

Створення власної виконавської концепції та шляхи формування виконавського задуму. Динамічний ансамбль вокального та інструментального звучання. Єдність смислових та динамічних кульмінацій. Відповідність акомпанементу змістовому наповненню вокального твору.

Основна література: 3.

Література додаткова: 3, 8, 9, 10.

Тема 2.2. Художньо-звуковий задум композитора та шляхи його реалізації

Інтерпретаційна модель музичного твору. Виконавсько-інтерпретаційна модель музичного твору. Твори кантиленного характеру. Віртуозні твори. Емоційно-образний зміст музичних творів. Драматургія та архітектоніка музичних творів. Засоби реалізації інтерпретаційної моделі музичного твору.

Основна література: 2, 4.

Література додаткова: 1, 2, 5, 6, 12.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування практичних занять	1	16	16	14	14
Робота на практичному занятті	10	16	160	14	140
Модульне контрольне прослуховування	25	1	25	1	25
Самостійна робота (виконання домашнього завдання)	5	2	10	2	10
Разом		-	211	-	189
Максимальна кількість балів: 400 (усього за період роботи до заліку (VI – VII семестри))				400	
Розрахунок коефіцієнта: 4,0				4,0	

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№	Зміст завдання	К-сть годин	Література	Академічний контроль	Бали
1.	Тема 1.1. Здійснити аналіз музичної форми твору.	6	Нотна література	Перевірка та прослуховування	5
2.	Тема 1.2. Здійснити гармонічний аналіз твору та транспонувати його.	6	Нотна література	Перевірка та прослуховування	5
3.	Тема 2.1. Підготувати твір та зіграти його у класі свого викладача у присутності інших студентів.	7	Нотна література	Перевірка та прослуховування	5
4.	Тема 2.2. Розібрати твір, проаналізувати його драматургію та представити інтерпретаційну модель з власним коментарями щодо його виконання.	7	Нотна література	Перевірка та прослуховування	5
Усього		26			20

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення бакалаврів з дисципліни «Фортепіано» професійного спрямування «Сольний спів» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь і навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види контролю.

Кожний модуль включає бали за відвідування занять, поточну роботу на практичних (індивідуальних) заняттях, виконання самостійної роботи, модульне контрольне прослуховування. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Модульне контрольне прослуховування №1	Критерії оцінювання	Бали
Виконання студентом музичних творів, які опрацьовувалися ним протягом вивчення змістового модуля 1	Своєчасність виконання модульного контрольного прослуховування	5
	Виконання музичних творів по нотах з дотриманням усіх нотних позначень	5
	Зіграти музичний твір в ансамблі з іншим студентом (або викладачем)	5
	Зіграти нескладний музичний твір та транспонувати його в одну з тональностей до 2х знаків при ключі	5
	Емоційно-образне виконання музичних творів	5
Максимальна кількість балів		25
Модульне контрольне прослуховування №2	Критерії оцінювання	Бали
Виконання студентом музичних творів, які опрацьовувалися ним протягом вивчення змістового модуля 2	Своєчасність виконання модульного контрольного прослуховування	5
	Виконання музичних творів по нотах з дотриманням усіх нотних позначень	5
	Виконати вокальний твір під воасний супровід чи для соліста	5
	Осміслена побудова інтерпретаційної моделі музичного твору в ансамблі фортепіано-вокал	5
	Емоційно-образне виконання музичних творів	5
Максимальна кількість балів		25
Усього		50

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль не передбачено.

6.5. Орієнтовний репертуар для вивчення

П'ЄСИ

Аренський А. Арабеска. Незабудка.
Бабаджанян А. Елегія Соль-мінор.
Бетховен Л. Контрданси. Екосези.
Гершвін Дж. Прелюдії (за вибором).
Глінка М. Баркарола.
Дремлюга М. Прелюд Фа-дієз мажор.
Лисенко М. Експромт.
Ліст Ф. Втіха №4,5.
Мендельсон Ф. Пісні без слів (за вибором).
Прокоф'єв С. Миттевості тв. 22.
Равель М. Пavana.
Рахманінов С. Елегія. Прелюдії (за вибором).
Сен-Санс К. Карнавал тварин.
Степовий М. Маленька поема. Прелюд.
Чайковський П. Пори року (за вибором).
Шопен Ф. Ноктюрни. Вальси.
Шостакович Д. Прелюдії (за вибором).
Штогаренко А. Етюди-картини (за вибором).
Шуберт Ф. Музичні моменти.
Шуман Р. Фантастичні п'єси.
Щедрін Р. Тройка.
Якушенко І. Джазовий альбом (за вибором)

ПОЛІФОНІЧНІ ТВОРИ

Бах І. Прелюдії і фуги.
Гендель Г. Чаконна Фа-мажор.
Глінка М. Фуга Ля-мінор. Фуга До-мажор.
Кабалевський Д. Прелюдії та фуги.
Регер М. Фугетта тв.17.
Скорик М. Прелюдії та фуги Соль-мажор,
Хіндеміт П. Фуга Фа-мажор.
Шостакович Д. Прелюдії та фуги Ре-мажор,
Шумейко В. Прелюдія та фуга Соль-мажор.

Щедрін Р. Прелюдія та фуга Ля-мінор.

ТВОРИ ВЕЛИКОЇ ФОРМИ

Бетховен Л. Сонати (за вибором).

Гайдн Й. Сонати (за вибором).

Гендель Г. Соната-фантазія До-мажор.

Глінка М. Варіації на тему романсу

Гріг Е. Соната Мі-мінор.

Кабалевський Д. Соната №3.

Моцарт В. Сонати (за вибором),

Прокоф'єв С. Пасторальна сонатина До-мажор.

Скарлатті Д. Сонати (за вибором).

Степаненко М. Соната-балада Мі-мажор.

Шуберт Ф. Сонати Ля-мінор, Ля-мажор.

Хачатурян А. Сонатина До-мажор.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ «ФОРТЕПІАНО»

Разом 60 год.: практичних – 30 год., МК – 4 год., самостійна робота – 26 год.,
підсумковий контроль – залік (у VIII семестрі)

	VII семестр		VIII семестр	
Модулі	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
Назва модуля	Творче музикування з використанням сформованих навичок при вивченні основ функціональної гармонії		Формування навичок акомпанування вокальних та інструментальних творів	
К-сть балів за модуль	211 балів		189 балів	
Заняття	1 – 8	9 – 16	1 – 8	9 – 16
Лекційні				
Семінари				
Практичні	8	8	7	7
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Тема 1.1. Ансамблеве музикування як засіб розвитку творчих здібностей музикантів-інструменталістів 1*8=8 10*8=80 88б.	Тема 1.2. Підбір по слуху, транспорт та імпровізація 1*8=8 10*8=80 88б.	Тема 2.1. Робота над ансамблевою фактурою 1*7=7 10*7=70 77б.	Тема 2.2. Художньо-звуковий задум композитора та шляхи його реалізації 1*7=7 10*7=70 77б.
Самостійна робота	5 б.	5 б.	5 б.	5 б.
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота - 25 б.		Модульна контрольна робота - 25 б.	
Усього за період роботи до заліку – 400 балів. Коефіцієнт – 4,0.				

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна (базова) література:

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано / А. Д. Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 287 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв – 2 екз.)
2. Баренбойм Л. А. Путь к музицированию. 2-е изд. – / Л. А. Баренбойм– Л.: Сов. композитор, 1973. – 270 с. (В бібліотеці Інституту мистецтв 1 екз.).
3. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Формування інструментально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва / Людмила Гаркуша, Ольга Економова. – К.: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2014. – 120 с. (в бібліотеці Інституту мистецтв є 4 екз.).
4. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога / Г. Г. Нейгауз. – [5-е изд.] – М.: Музыка, 1987. – 238 с. (в бібліотеці Інституту мистецтв 2 екз.)

Додаткова література:

1. Голубовская Н. Искусство педализации / Н. Голубовская – Л.: Сов. композитор, 1985. – 96 с.
2. Кременштейн Б. Воспитание самостоятельности учащегося в классе специального фортепиано / Б. Л. Кременштейн. – М.: Сов. композитор, 2003. – 120 с.
3. Либерман Е. Работа над фортепианной техникой / Е. Я. Либерман. – М.: Искусство, 1985. – 144 с.
4. Маккиннон Л. Игра наизусть / Л. Маккиннон. – М.: Искусство, 1967. – 144 с.
5. Мартинсен К. Индивидуальная фортепианная техника (на основе звукотворческой воли) / [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред. Г. М. Когана. – М.: Музыка. 1966. – 217 с.
6. Мартинсен К. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / [пер. с нем. В. Л. Михелис]; ред. Л. И. Ройзмана. – М.: Музыка, 1977. – 127 с.
7. Милич Б. Воспитание ученика-пианиста в 5-7 классах ДМШ. / Б. Милич. – К.: Муз. Україна, 1982. – 86с.
8. Падалка Г. Учитель, музыка, діти / Г. М. Падалка. – К.: КГПИ, 1982. – 144 с
9. Савшинский С. Работа пианиста над музыкальным произведением / С. Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 187 с.
10. Савшинский С. Работа пианиста над техникой / С. Савшинский. – Л.: Музыка, 1964. – 106 с.
11. Тимакин Е. Воспитание пианиста. Методическое пособие / Е. Тимакин. – М.: Музыка, 1989. – 144 с.
12. Цыпин Г. Обучение игре на фортепиано / Г. Цыпин. – М.: Сов. композитор, 1994. – 176 с.